

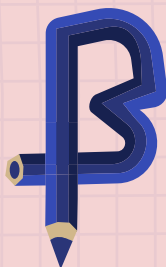
INSPIRATIE

HET MOTIVATIE-ABC

Hoe verleid je je studenten tot leren?
Het motivatie-ABC kan daarbij helpen.
We kijken naar de A van autonomie, de B van binding en de C van competentie.

Zo bevorder je autonomie! Hoe autonomer de student, hoe gemotiveerder. Studenten zijn autonomer als zij meer invloed hebben op hun eigen leerproces. Autonomie kun je als docent op allerlei manieren stimuleren. Welke kies jij?
Gebruik de **checklist Autonomie** op pagina 2!

Zo versterk je binding. Hoe meer binding een student voelt met haar docent, medestudenten, opleiding en toekomstige werkveld, hoe gemotiveerder zij is. Welke manieren om die binding te stimuleren heeft jouw voorkeur?
De **checklist Binding** op pagina 3 helpt je daarbij.

Zo versterk je het gevoel van competentie. Hoe competentier een student zich voelt, hoe meer zin hij heeft in het leerproces dat hem competentier maaakt. Als docent kun je zijn gevoel van competentie vergroten. Welke spreken jou het meest aan?

Op pagina 4 vind je de **checklist Competentie**, met veel tips en ideeën!

De motivatietips op deze pagina's zijn opgesteld in samenwerking met oud-docent Alard Joosten. Hij is eigenaar van De Docentenacademie, waar docenten leren wat zij zelf kunnen doen om hun onderwijs effectiever te maken. Joosten is daarnaast auteur van het boek "Studenten verleiden tot leren". In dit werk neemt hij de zelfdeterminatietheorie van Edward L. Deci en Richard M. Ryan als uitgangspunt. Deze theorie stelt dat het vervullen van de basisbehoeften autonomie, binding en competentie bijdraagt aan motivatie. Joosten legt de theorie uit, geeft er met 'motivatie-ABC' een toegankelijker naam aan en biedt handvatten om er in de onderwijspraktijk mee aan de slag te gaan. Luister ook de podcast over dit boek!

DE A VAN HET MOTIVATIE-ABC

AUTONOMIE

✓ Vraag naar de beleving van studenten

- Informeer regelmatig naar hoe ze de bijeenkomst ervaren
- Reageer op signalen die het leren of lesgeven belemmeren

■ Maak studenten medeverantwoordelijk voor het verloop van de bijeenkomst

- Maak ze medeverantwoordelijk voor de inhoud (het wat)
- Maak ze medeverantwoordelijk voor de procedure (het hoe)
- Maak ze medeverantwoordelijk voor de interactie (hoe met elkaar om te gaan)

■ Bied studenten keuzemogelijkheden

- Geef aan waaraan, wanneer, waar, met wie en hoe ze mogen werken
- Zorg voor een toename in keuze gedurende de leerjaren

■ Geef aan waaróm je wilt dat studenten iets doen

- Leg uit in plaats van op te leggen
- Benoem het nut en de noodzaak van de leeractiviteit

■ Stel vragen waarmee het denken gestimuleerd wordt

- Over de lesstof: stel hogere-orde-vragen (zoals: 'Wat kan er gebeuren als we overstappen op kernenergie?')
- Over het leerproces: stel wat-vragen (zoals: 'Wat zijn de voordelen van deze werkwijze?')

■ Gebruik uitnodigende taal (zoals: 'Je kunt', 'Als je wilt' of 'Ik vraag je')

Alard Joosten over het bieden van keuzemogelijkheden:

"Als docent kun je je studenten meer keuzes bieden dan je denkt. Neem alleen al de vraag met hoeveel personen zij voor een opdracht mogen samenwerken.

Veel docenten leggen dit van tevoren vast.

Maar waarom studenten niet meer vrijheid toestaan, binnen een bepaalde grens? Als jij aangeeft dat ze met maximaal vier personen mogen samenwerken, dan kunnen zij vervolgens zelf bepalen of ze in hun eentje, met twee, met drie of met vier medestudenten aan de slag gaan. En wat moet er aan het eind van zo'n opdracht ingeleverd worden? Bepaal jij de vorm of geef je hun de keuze – bijvoorbeeld tussen een PowerPoint, een poster en een vlog? Of mogen ze zélf een vorm verzinnen?

Je kunt je studenten dus volop keuzemogelijkheden bieden. Maar het is wel belangrijk dat je hen niet meteen overlaadt met opties. In hun eerste jaar moeten ze vaak nog aan die vrijheid wennen, zoals ze sowieso nog moeten wennen aan hun opleiding of onderwijssysteem. Veel is anders dan op hun middelbare school. En in een situatie waarin van alles nieuw is, hebben mensen meer behoefte aan een kader, aan een deels opgelegde structuur. Idealiter maak je die door de leerjaren heen steeds losser, bouw je de keuzemogelijkheden uit. Daardoor krijgen studenten meer en meer het gevoel dat zij invloed hebben op wat en hoe ze leren. Dat motiveert ze extra óm te leren.

Aangeven waarom je wilt dat studenten iets doen:

"Natuurlijk, soms móéten studenten gewoon iets doen, móéten ze iets leren. Autonomie betekent niet dat ze geen verplichte opdrachten of lesstof hebben.

En natuurlijk, het is goed mogelijk dat ze niet altijd zin hebben in die verplichtingen. Geef hun in zo'n geval niet alleen informatie en oefeningen, maar leg ook uit waaróm ze die kennis en vaardigheden moeten hebben. Wat is het belang ervan voor hun studie, voor hun latere beroep, voor hun dagelijks leven?

Studenten zien dat nut vaak niet meteen uit zichzelf. Ze hebben daar dan een docent voor nodig. Bovendien helpt het als je methodes gebruikt die het verband tussen de lesstof en de algemene beroepspraktijk duidelijk maken, zoals DoorNederlands en DoorEngels. Niet dat studenten een vak dan altijd superleuk gaan vinden. Maar zodra ze er de relevantie van begrijpen, krijgen ze er wel méér zin in. Ze vinden het dan minder vervelend om ermee bezig te zijn."

DE B VAN HET MOTIVATIE-ABC

BINDING

■ Wees een gastheer

■ Heb oog en oor voor iedere student

■ Creëer en bewaak de veiligheid en het respect in de groep

- Maak samenwerkingsafspraken
- Houd rekening met jouw belang en het belang van de groep

■ Laat voorbeeldgedrag zien en doe aan zelfonthulling

- Betrek de afspraken die voor de studenten gelden ook op jezelf
- Laat jezelf zien als persoon

■ Stimuleer het leren met en van elkaar

- Bevorder het samenwerkend leren
- Wissel de samenstelling van groepen en duo's

■ Stimuleer het leren met en van elkaar

- Haal het beroepenveld binnen in de vorm van gastsprekers en opdrachten
- Ga naar het beroepenveld toe
- Geef jouw band met het beroepenveld aan

Alard Joosten over gastheerschap:

"Een goede gastheer zorgt altijd dat zijn bezoekers zich welkom voelen. En dat zij zo goed mogelijk kunnen doen waarvoor zij komen. Op dat doel stemt hij alles af, van de inrichting van de ruimte tot zijn eigen gedrag.

Als docent is je taak niet anders richting studenten: zij zijn je gasten. Zorg dus voor de juiste afstemming, zodat zij zich goed voelen en optimaal kennis, vaardigheden en ervaring kunnen opdoen.

Wat dit concreet betekent? Bijvoorbeeld dat je de tafels al voordat zij binnenkomen op de juiste plek hebt gezet, of het nu een busopstelling is voor een luisterles of een carré-opstelling voor een werkles. En dat je de materialen die je wilt gebruiken, zoals een PowerPoint-presentatie, klaar hebt liggen; dat je die niet nog moet opzoeken wanneer je studenten al zitten. Het is belangrijk dat je, zodra zij er zijn, 100 procent beschikbaar voor ze bent. Ga dus geen administratie of ander werk doen als zij binnenkomen. Loop rond, houd in de gaten hoe het met hen gaat, toon interesse en sta open voor vragen. Maak écht contact met ze en behoud dat."

Het creëren en

bewaken van de

veiligheid en het respect in de groep:

"Als je je niet veilig of gerespecteerd voelt bij iemand, is het moeilijk een positieve band met die persoon op te bouwen. Dat geldt ook voor je studenten. Als docent zorg je er daarom voor dat je met je groep heldere, goed onderbouwde samenwerkingsafspraken maakt: 'Zó gaat elke student met mij als docent om, zó met elke andere student, zó ga ik met studenten om.'

Het is essentieel om deze afspraken vervolgens te handhaven. Met zulk klasmanagement zorg je dat iedereen zich veilig en gerespecteerd voelt. En dat jij een orde in je klas behoudt die ieders leerproces ten goede komt.

Om efficiënt te zijn en je verantwoordelijkheid te nemen als docent, kun je uiteraard een voorschot geven op de afspraken. Maar het is wel belangrijk er serieus met je studenten over te praten en ze om feedback of input te vragen. Het moet niet voelen alsof jij hun zomaar regels oplegt, zonder andere basis dan je autoriteit. Het is de bedoeling dat ze het waarom van de regels op z'n minst begrijpen. En idealiter stemmen ze ermee in of dragen ze er zelfs aan bij."

DE C VAN HET MOTIVATIE-ABC

COMPETENTIE

Alard Joosten over het bieden van structuur: "Studenten hebben voor hun motivatie behoefte aan autonomie. Maar ze willen ook van je weten wat ze mogen verwachten van jouw les en wat je van hen verwacht."

Dit doe je door het bieden van structuur. Die structuur is voor hen essentieel om effectief te leren, want je schept hiermee de voorwaarden voor het leren. Gelukkig kun je op allerlei momenten in je les structuur bieden. Bijvoorbeeld aan de start, aan het eind, na de pauze, bij het geven van een instructie of bij het nabespreken van een opdracht. De opening is in elk geval cruciaal om ze te motiveren voor de les waar ze aan beginnen. En het eind om ze tevreden te laten vertrekken, met zin in de volgende les.

Hoe je zorgt dat deze momenten inderdaad die impact hebben?
Gebruik de aanbevelingen in de acroniemen **INTRO** en **OUT!**"

INTRO (voor de start van je les)

- Wek de **I**nteresse van studenten met bijvoorbeeld een aansprekende vraag, een boeiende anekdote, een uitdagend probleem of een interessant filmpje.
- Geef aan waarom ze je les **N**odig hebben – bijvoorbeeld voor hun opleiding, de aankomende toets of hun latere beroepspraktijk.
- Bied ze inzicht in hun **T**ijdinvestering. Vertel ze hoe lang de les gaat duren en waar ze nu zijn in de cursus of opleiding ("Dit is les twee van twaalf").
- Vertel welke **R**esultaten ze geacht worden te halen – oftewel: wat hun leerdoelen zijn ("Vandaag leren jullie hoe je ...").
- Laat zien wat de **O**pzet is van je les. In hoeveel delen heb je die opgedeeld? Wat ga je in die delen doen? En is er een pauze?

OUT (voor het slot van je les)

- Check wat de **O**ogst is van je les. Vraag eerst wat ze geleerd hebben en wat ze daarmee kunnen in de praktijk. En vraag ten slotte om feedback op je les.
- Laat ze (voor)**U**itkijken naar de volgende les. Zeg waar en wanneer jullie elkaar weer zullen zien. En maak duidelijk wat je verwacht dat ze tegen die tijd gelezen en/of aan oefeningen gemaakt hebben.
- Zeg '**T**ot ziens'. Bedank je studenten voor hun aanwezigheid en inzet. Vertel dat je het leuk vond dat ze er waren. En zorg eventueel voor een pakkende afscheidszin ("Ik kan jullie niet missen, maar ga het toch proberen!").

Spreek je vertrouwen en positieve verwachtingen uit

- Stimuleer het leren in plaats van het presteren: fouten maken mag
- Bevorder een op groeigerichte mindset bij studenten

Bied structuur

- Zorg voor een motiverende start en een succesvol einde
- Geef adequate instructies

Benoem de leerdoelen en de succescriteria

Sluit aan bij de voorkennis van studenten

- Onderzoek wat bekend mag worden verondersteld op basis van het programma
- Onderzoek wat bekend mag worden verondersteld op basis van hun leefwereld

Geef formatieve feedback

- Geef aan waar de student naar toewerkt (feedup)
- Geef aan waar de student nu staat (feedback)
- Geef aan wat de student te doen staat (feedforward)
- Zorg voor succeservaringen

Zorg voor een gefaseerde opbouw

- Werk stapsgewijs naar het leerdoel
- Zorg voor uitdagende leeractiviteiten
- Varieer in leeractiviteiten